

ยุทธศาสตร์ข้าวไทย

ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔

ยุทธศาสตร์ข้าวไทย

๑. วิสัยทัศน์ (Vision)

ไทยเป็นผู้นำการค้าข้าวในตลาดโลก และกลไกตลาดมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างความสมดุลให้กับทุกภาคส่วน และเป็นแหล่งผลิตข้าวที่มีประสิทธิภาพ ชาวนามีความเป็นอยู่ที่ดี องค์กรชาวนามีความเข้มแข็ง

๒. พันธกิจ (Mission)

๒.๑ ส่งเสริม สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว การยกระดับคุณภาพ การเพิ่มมูลค่าของสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าว

๒.๒ การควบคุมพื้นที่เพาะปลูกข้าวและปริมาณผลผลิตข้าวทั้งประเทศให้เหมาะสม

๒.๓ ส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวนาและองค์กรชาวนามีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเอง มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และเพิ่มขีดความสามารถในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวสูงขึ้น และแข่งขันข้าวไทยในตลาดโลก

๒.๔ พัฒนาพันธุ์ข้าว เทคโนโลยีการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว การลดต้นทุนการผลิตข้าว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวที่มีมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการผลิตและการค้าข้าวให้ได้มาตรฐานสากล

๒.๕ พัฒนาโครงสร้างและระบบโลจิสติกส์ โดยใช้เทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่มาบริหารจัดการ

๒.๖ ส่งเสริมการแข่งขันในระบบการค้าข้าวให้เป็นไปตามกลไกตลาดและเป็นธรรมกับทุกภาคส่วน

๒.๗ ส่งเสริมและสร้างค่านิยมการบริโภคข้าวและผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น

๒.๘ วิจัยภาวะเศรษฐกิจสังคมของชาวนาและการค้า และส่งเสริมให้สถาบันการพาณิชย์ข้าวเป็นกลไกสำคัญในการนำนวัตกรรมที่มีการศึกษาแล้วมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดผลในเชิงพาณิชย์อย่างเป็นรูปธรรม

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความเข้มแข็งแก่ชาวนาและองค์กรชาวนา

(๑) เป้าประสงค์

ชาวนาและองค์กรชาวนา มีความเข้มแข็ง มีขีดความสามารถในการผลิตข้าวมากขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

(๒) เป้าหมาย

องค์กรชาวนา ประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตร วิสาหกิจชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชน กลุ่มเกษตรกร มีความเข้มแข็งผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ เมื่อสิ้นสุดปีเพาะปลูก ๒๕๖๔/๖๕

(๓) กลยุทธ์

๑) สร้างศูนย์กลางและเครือข่ายการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวประจำถิ่น

- สร้างและพัฒนาเครือข่ายระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกัน ระหว่างหน่วยงานราชการกับชาวนา และระหว่างชาวนากับชาวนา ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีในการผลิต การบริหารจัดการการผลิตข้าว ตั้งแต่การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การเก็บรักษา จนถึงการขนส่ง รวมทั้งปรับปรุงศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยี ประจำตำบล ศูนย์ข้าวชุมชน และสนับสนุนจัดสร้างศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในระดับหมู่บ้าน ที่มีความเหมาะสม กับพื้นที่ (Selective Area) และศักยภาพของชาวนา เพื่อให้สามารถบริการชาวนาได้อย่างทั่วถึง

- ให้มีการปลูกฝังจิตสำนึกให้ชาวนารู้จักพึ่งพาตนเอง พึ่งพาซึ่งกันและกัน พร้อมด้วยปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจัง ปรับความคิดและสร้างแรงบันดาลใจให้ชาวนาที่จะพัฒนาปรับปรุงการผลิต ข้าวของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้ชาวนาตระหนักถึงการอนุรักษ์ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างรู้คุณค่า รวมทั้งอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านข้าว

๒) สนับสนุนการสร้างศูนย์กลางชาวนาในระดับพื้นที่

- ส่งเสริมให้สหกรณ์การเกษตร วิสาหกิจชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชน กลุ่มเกษตรกร เป็นศูนย์กลาง ชาวนาในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ตั้งแต่การบริหารจัดการปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภาพ เครื่องจักรกลการเกษตร การสีแปรสภาพข้าว การค้า และการตลาดของชุมชน โดยภาครัฐ สนับสนุนงบประมาณและเครื่องมืออุปกรณ์เบื้องต้น

- ให้ชาวนารวมกลุ่มชาวนาเป็นองค์กรชาวนาในรูปสมาคม หรือสหพันธ์ อย่างเป็นทางการ ให้สมาชิกทุกคน ทุกระดับมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและร่วมทำ ให้องค์กรชาวนาเป็นองค์กรหลักในการประสานงาน ระหว่างภาครัฐและชาวนาในด้านต่างๆ เช่น การถ่ายทอดความรู้ และการช่วยเหลือสนับสนุนชาวนา

๓) ยกระดับขีดความสามารถในการผลิตข้าวของชาวนา

- สร้างชาวนาปราดเปรี๊ยะ (Smart Farmer) ให้เป็นชาวนาที่มีสมรรถนะสูง โดยให้ความรู้และจูงใจ ให้ชาวนาเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ เป็นการยกระดับมาตรฐานชาวนา รวมทั้งเป็นวิทยากรจากชาวนาสู่ชาวนา ของทุกพื้นที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ให้มีการเชิดชูและประกาศเกียรติคุณชาวนาและกลุ่มเกษตรกร ที่ประสบความสำเร็จ

- สร้างลูกหลานและเยาวชนให้เป็นยุวชาวนาเพื่อสืบสานอาชีพทำนา สร้างแรงบันดาลใจ การวาดภาพอนาคตที่ดีของชาวนาให้เด็กรุ่นใหม่ มีการนำไปศึกษาดูงานการทำงานจริงของชาวนารุ่นใหม่ที่ ประสบความสำเร็จเพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการทำนา ปลูกจิตสำนึกให้มีความภาคภูมิใจในอาชีพ รวมทั้ง สร้างบัณฑิตคืนกลับสู่บ้าน โดยการสนับสนุนทุนการศึกษาให้ลูกชาวนาได้เรียนด้านเกษตรฟรี เพื่อจะนำ ความรู้ไปปรับปรุงการทำนาของครอบครัวตนเองและประกอบเป็นอาชีพชาวนาสืบไป

- ผลักดันให้ชาวนาเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตข้าวให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการผลิตข้าว ที่คุ้มค่ากับการลงทุน เช่น เกณฑ์ต้นทุนการผลิตต่อตัน เกณฑ์ต้นทุนการผลิตต่อไร่ เกณฑ์ผลผลิตต่อไร่ และ เกณฑ์คุณภาพข้าว เป็นต้น

๔) สนับสนุนการประกันความเสี่ยงในการผลิตข้าว

- พัฒนาและสนับสนุนให้มีการประกันภัยธรรมชาติให้มีรูปแบบหลากหลาย ครอบคลุมทุกพื้นที่ ในวงกว้างมากขึ้น พัฒนากลไกให้ชาวนาสามารถเข้าถึงง่าย ส่งเสริมสนับสนุนให้บริษัทประกันภัยภาคเอกชน เข้ามามีบทบาทในการป้องกันความเสี่ยงให้กับชาวนา ซึ่งอาจจะกำหนดให้เกษตรกรจ่ายค่าเบี้ยประกันแล้ว รัฐต้องมีการสมทบค่าเบี้ยประกันเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการของชาวนา

- รัฐบาลส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวนาได้รับการประกันความเสี่ยงราคา ในกรณีที่ราคาข้าวเปลือกตกต่ำ โดยชาวนาจ่ายเบี้ยประกันส่วนหนึ่ง และรัฐสมทบเบี้ยประกันอีกส่วนหนึ่ง โดยรัฐจะต้องไม่ทำให้กลไกตลาดบิดเบือนมากเกินไปจนเป็นภาระงบประมาณของภาครัฐ

- ให้ชาวนาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้ประโยชน์จากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า โดยให้ชาวนาได้ทราบราคาข้าวล่วงหน้า (Price Discovery) จากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าไปประกอบการตัดสินใจเจรจาต่อรองทางการค้าหรือราคาขายข้าว และเพื่อการวางแผนการผลิตข้าวให้ตรงกับความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำให้ชาวนาลดความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาข้าว โดยชาวนาสามารถขายข้าวที่ตกลงราคาไว้ล่วงหน้าแล้ว โดยไม่มีความเสี่ยงด้านราคาข้าวที่ลดลงในอนาคต

๕) ปรับปรุงแก้ไข และบังคับใช้กฎหมายการเช่าที่นา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

เร่งรัดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด ออกมาตรการเพื่อรักษาคุ้มครองพื้นที่นาอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งปลูกข้าวสำคัญ ที่จะนำไปสร้างโรงงานอุตสาหกรรมหรือหมู่บ้านจัดสรร

๖) จัดตั้งกองทุนพัฒนาข้าวและชาวนาแห่งชาติ

เร่งรัดให้มีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาข้าวและชาวนาแห่งชาติ เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือชาวนาในด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านความมั่นคงยั่งยืนของอาชีพชาวนา โดยให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการจัดตั้งกองทุนและสนับสนุนงบประมาณเป็นรายปีเข้ากองทุน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการกองทุน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การควบคุมพื้นที่ปลูกและปริมาณผลผลิตข้าวให้เหมาะสม

(๑) เป้าประสงค์

ปริมาณการผลิตข้าวของชาวนาทั่วประเทศมีความสมดุลกับอุปสงค์

(๒) เป้าหมาย

ปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกแต่ละปีเท่ากับหรือสูงกว่าปริมาณความต้องการไม่เกินร้อยละ ๑๐

(๓) กลยุทธ์

๑) กำหนดเขตส่งเสริมการปลูกข้าวตามศักยภาพของพื้นที่ (Zoning)

- โดยในเขตพื้นที่เหมาะสมปลูกข้าว (ในเขต Zoning) จะส่งเสริมการผลิตข้าวตามกลุ่มพันธุ์ข้าวที่ตรงตามความต้องการของตลาด ได้แก่ กลุ่มพันธุ์ข้าวหอมมะลิ กลุ่มพันธุ์ข้าวหอมปทุม กลุ่มพันธุ์ข้าวขาว กลุ่มพันธุ์ข้าวเหนียว และกลุ่มข้าวตลาดเฉพาะ (Niche Market) เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) พร้อมสร้างตลาดรองรับ

- ส่วนในเขตพื้นที่ไม่เหมาะสมปลูกข้าว (นอกเขต Zoning) จะสนับสนุนให้ชาวนาปรับเปลี่ยนจากการปลูกข้าวไปปลูกพืชอื่น หรือไปทำกิจกรรมอื่นที่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากว่า เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน กล้วยอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคนม (หญ้าเนเปียร์) ประมง และไร่นาสวนผสม

- มีการนำเทคโนโลยีภาพถ่ายดาวเทียม มาใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประกอบการกำหนดเขตส่งเสริมการปลูกข้าวเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงต่อความเสียหาย

๒) จัดระบบการปลูกข้าวแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่ชลประทาน

- ทำการจัดระบบการปลูกข้าว โดยลดรอบการปลูกข้าวจาก ๓ ครั้งต่อปี หรือ ๕ ครั้งต่อ ๒ ปี ให้เหลือเพียง ๒ ครั้งต่อปี โดยใช้ระบบการส่งน้ำชลประทานมากำกับเป็นโซนๆ จำกัดปริมาณ ช่วงเวลา การให้น้ำและกำหนดสิทธิการใช้น้ำของชาวนา

- ส่งเสริมให้ชาวนาปลูกพืชปุ๋ยสดหรือพืชอื่นเสริมคั่นกลาง เช่น ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง โดยภาครัฐจะสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ และปัจจัยอื่นๆ ที่มีความจำเป็น เพื่อเป็นมาตรการจูงใจ

- ส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวนาที่ปลูกข้าวในฤดูนาปรังปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่นที่ให้ผลตอบแทน สูงกว่าและมีตลาดรองรับ

๓) ปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสม

- ทำการชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจ และส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวนาปรับเปลี่ยนการปลูกข้าว ในพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ในระยะแรกจำนวน ๑๑.๒๒ ล้านไร่ ไปปลูกพืชอื่นหรือทำกิจกรรมอื่นที่ให้ผลตอบแทน สูงกว่าและมีตลาดรองรับ เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง หย้าอาหารสัตว์สำหรับเลี้ยงโคนม (หย้าเนเปียร์) ประมง และไร่นาสวนผสม โดยมีมาตรการจูงใจให้ชาวนาปรับเปลี่ยน ดังนี้ ๑) สนับสนุนค่าปรับสภาพพื้นที่ปลูก และค่าปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรครึ่งหนึ่ง หรือส่วนหนึ่ง ๒) สนับสนุนเงินทุนให้เกษตรกร โดยเกษตรกร จะได้รับสินเชื่อปลอดดอกเบี้ย หรือดอกเบี้ยราคาถูก (รัฐช่วยจ่ายดอกเบี้ย) ๓) ถ่ายทอดความรู้และติดตาม ให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดในช่วงเริ่มต้น และ ๔) สนับสนุนการประกันภัยความเสี่ยงราคาในช่วงเริ่มต้น

- หากสามารถปรับเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในพื้นที่เหมาะสมมาก (S๑ จำนวน ๑๗.๓๕ ล้าน ไร่) และพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒ จำนวน ๒๖.๕๗ ล้านไร่) ให้มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้นได้ทั้งหมดแล้ว และ ปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวในพื้นที่ไม่เหมาะสมไปปลูกพืชได้หมดแล้ว ในขณะที่อุปสงค์ข้าวไม่เพิ่มขึ้น จึงจะ ดำเนินการปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวในพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย ในระยะที่ ๒ (S๓ จำนวน ๑๖.๑๙ ล้านไร่) ไปปลูกพืชอื่นหรือทำกิจกรรมอื่น ด้วยมาตรการจูงใจให้ชาวนาปรับเปลี่ยนเช่นเดียวกันในพื้นที่ไม่เหมาะสม

- ส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวนาที่มีพื้นที่เพาะปลูกข้าวต่อครัวเรือนน้อย (ไม่เกิน ๑๘ ไร่ต่อ ครัวเรือน) และมีรายได้ต่อครัวเรือนต่อปีต่ำปรับเปลี่ยนจากการทำนาเชิงเดี่ยวไปเป็นทำไร่นาสวนผสม โดยนำหลักเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้

๔) จัดทำระบบข้อมูลและสารสนเทศข้าว

จัดตั้งศูนย์อัจฉริยะข้าว (Rice Intelligence Center) เพื่อรวบรวมข้อมูล แผนที่ สารสนเทศ ข้าวและที่เกี่ยวข้องกับข้าว ทั้งด้านการผลิต การตลาด และชาวนา ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และ ประเทศ รวมทั้งข้อมูลของประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนชาวนาในการปลูก ข้าวแต่ละฤดู ให้เป็นข้อมูลที่มีความเป็นเอกภาพ เป็นปัจจุบัน เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการ บริหาร จัดการสินค้าข้าวของทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕) สร้างกลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสินค้าข้าวอย่างยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพ

- สร้างกลไกการขับเคลื่อนทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคให้เชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่วนภูมิภาคให้จังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสินค้าข้าว ภายในจังหวัดอย่างยั่งยืน โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด เป็นผู้บริหารจัดการและสนับสนุนการ ผลิตข้าวของชาวนาในแต่ละจังหวัด

- ให้แต่ละจังหวัดดำเนินการพิจารณาความต้องการข้าวและกำหนดเป้าหมายการผลิตข้าว ของจังหวัด โดยร่วมกับชาวนา หอการค้าจังหวัด โรงสี ผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้ส่งออกข้าวของจังหวัด

จัดกลุ่มชาวนาในจังหวัดเป็นสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อปลูกข้าวตามความต้องการของตลาด พร้อมรับการสนับสนุนจากทางราชการ ทั้งความรู้ทางวิชาการ และการเข้าถึงแหล่งทุน รวมถึงปัจจัยทางการผลิต

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

(๑) เป้าประสงค์

ชาวนาสามารถผลิตข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ได้ปริมาณผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำลง

(๒) เป้าหมาย

การผลิตข้าวที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยในปี ๒๕๖๔ มีผลผลิตต่อไร่ของข้าวทุกกลุ่มพันธุ์ ไม่ต่ำกว่า ๕๑๖ กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนการผลิตต่อไร่ไม่เกินไร่ละ ๓,๖๐๐ บาท หรือต้นทุนการผลิตต่อตันไม่เกินตันละ ๗,๐๐๐ บาท

(๓) กลยุทธ์

๑) เร่งรัดการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้เพียงพอ ทัวถึง ทันฤดูการเพาะปลูก

- จัดตั้งศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มเติมอีก ๓๒ ศูนย์ รวมจากเดิมที่มีเพียง ๒๓ ศูนย์ ให้เป็น ๕๕ ศูนย์ เพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหัวเชื้อที่มีคุณภาพดี สำหรับให้ผู้ประกอบการ สหกรณ์การเกษตร วิชาสาหกิจ ชุมชน ศูนย์ข้าวชุมชน และกลุ่มเกษตรกร นำไปผลิตเพื่อขยายต่อไปได้อย่างเพียงพอ ทัวถึง และทันฤดูการเพาะปลูก

- ส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าว และสนับสนุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวไว้ใช้เองในครัวเรือน ในแหล่งที่ขาดแคลนหรือทุรกันดาร ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งผลิตและจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์การเกษตร และภาคเอกชน ให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ และเวลา สร้างความเข้มแข็งของผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว เพิ่มช่องทางการเข้าถึงเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีของชาวนา ควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ผลิตและจำหน่ายให้ได้มาตรฐาน สร้างกลไกกำหนดราคาจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวที่เหมาะสม และกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้เพียงพอ ทัวถึง และทันเวลา

- ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวนาได้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

๒) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการผลิตข้าว และปรับเปลี่ยนกรรมวิธีการผลิตข้าวมาเป็นแบบประณีต

- ส่งเสริมให้ชาวนาใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Modern Technology) ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูก (Site Specific Technology) และใช้เทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าว ด้วยกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- ส่งเสริมให้ชาวนาปรับเปลี่ยนกรรมวิธีผลิตข้าวมาเป็นการทำนาแบบประณีต (Intensive Farming) เช่น การเปลี่ยนจากการหว่าน มาเป็นการปักดำ หรือหยอด ให้หมั่นดูแลแปลงนาอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ โดยเฉพาะพื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ให้ผลผลิตต่อไร่เพียง ๓๕๐ กิโลกรัม

๓) สนับสนุนการทำนาแปลงรวมเชิงอุตสาหกรรมครบวงจร

- สนับสนุนให้ชาวนารวมกลุ่มทำนาแบบแปลงรวม หรือแปลงขนาดใหญ่ โดยมีการคัดเลือกพื้นที่และกลุ่มชาวนาที่เหมาะสมและมีศักยภาพ มีการรวมแปลงนาและปรับปรุงพื้นที่นาที่อยู่ติดต่อกันให้เป็นพื้นที่เพาะปลูกขนาดใหญ่ ทำให้สามารถใช้เครื่องจักรการเกษตร (Mechanization) ได้สะดวก สามารถจัดการผลิตข้าวได้ตั้งแต่การปลูกข้าว การดูแลรักษา จนถึงการเก็บเกี่ยว รวมทั้งมีการจัดการแรงงานได้อย่างเป็นระบบมากขึ้น ส่งผลให้การผลิตมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น ตลอดจนมีการกำหนดรูปแบบการเชื่อมโยงการผลิต การแปรรูป และการตลาด อย่างเป็นระบบในเชิงอุตสาหกรรมแบบครบวงจร เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และตลาดโลก

- การรวมกลุ่มทำนาแบบแปลงรวมต้องให้ชาวนาเห็นถึงประโยชน์ ผลตอบแทน ที่มากกว่าการทำนาแบบเดิม โดยไม่มีการบังคับการรวมกลุ่ม และให้โรงสีในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย รวมทั้งมีการกำหนดมาตรการจูงใจ (Incentive) ในการเข้าร่วมกลุ่ม การสนับสนุนเครื่องจักรการเกษตร เมล็ดพันธุ์ข้าว ค่าปรับปรุงแปลงนาให้มีขนาดใหญ่ขึ้น

๔) ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เครื่องจักรการเกษตร

ส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวนา กลุ่มชาวนา ผู้ประกอบการรับจ้างทำนา สามารถจัดหา จัดซื้อ เครื่องจักรการเกษตรในการทำนาได้ในราคาต่ำ หรือการให้สินเชื่อปลอดดอกเบี้ย หรือดอกเบี้ยราคาถูก รวมทั้งสนับสนุนการให้มีการจัดตั้งศูนย์เครื่องจักรการเกษตรในชุมชน เพื่อให้บริการชาวนาในชุมชน

๕) ส่งเสริมสนับสนุนการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ

ส่งเสริมสนับสนุนให้ชาวนาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ การใช้ແ่นແฉงนຂ້າว การไถกลบตอซังข้าว การใช้ปุ๋ยพืชสด การทำน้ำหมักชีวภาพ และการทำปุ๋ยหมักอัดแท่ง เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน และลดต้นทุนการผลิตข้าวจากการลดการใช้ปุ๋ยเคมีซึ่งมีราคาสูง

๖) ควบคุมราคา คุณภาพปัจจัยการผลิต ค่าบริการ และค่าเช่าที่นา

ควบคุมการขึ้นทะเบียน การออกใบอนุญาต และควบคุมราคาจำหน่ายปัจจัยการผลิต ให้เป็นธรรม มีการควบคุมคุณภาพปัจจัยการผลิตอย่างเข้มงวด เพื่อไม่ให้เกิดการปลอมปน โดยให้มีการป้องปรามเข้มงวดกวดขันการโฆษณาชวนเชื่อคุณสมบัติของสารเคมีที่เกินความเป็นจริง ควบคุมราคาค่าบริการ เก็บเกี่ยว และค่าเช่าที่นา ให้มีราคาเป็นธรรมกับชาวนา รวมทั้งควบคุม กำกับ ดูแล ติดตาม และฝึกอบรมผู้ประกอบการรับจ้างทำนาให้ปฏิบัติอย่างถูกต้องหลักวิชาการ

๗) พัฒนาระบบเตือนภัยธรรมชาติและการระบาดของศัตรูข้าว

พัฒนาระบบเตือนภัยธรรมชาติและการระบาดของศัตรูข้าวที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันกำจัดการระบาดของศัตรูข้าวให้แก่ชาวนาโดยการสร้างเครือข่ายชาวนา และเชื่อมโยงข้อมูลการระบาดของศัตรูข้าวระหว่างภูมิภาคกับส่วนกลางให้มีการสื่อสารแบบ ๒ ทาง (Two-way Communication)

๘) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเก็บรักษาข้าว และการขนส่งสินค้าข้าวของชาวนา

- ปรับปรุงและพัฒนาระบบการตาก การลดความชื้น การเก็บรักษา ยุ้งฉาง รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปรับปรุงคุณภาพข้าวให้แก่ชาวนาและกลุ่มชาวนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บรักษาและเพิ่มคุณภาพข้าว

- พัฒนาระบบการขนส่งสินค้าข้าวของชาวนาจากระดับชุมชนถึงระดับประเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อลดความสูญเสีย

๙) ขยายการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทาน จัดรูปที่ดิน และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน ให้ครอบคลุมพื้นที่ปลูกข้าวที่สำคัญ

- เพิ่มระบบชลประทาน พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในไร่นา ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และปรับปรุงการบริหารจัดการน้ำในเขตพื้นที่ภาคกลาง และภาคเหนือตอนล่าง โดยให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ

- ฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน และขยายพื้นที่จัดรูปที่ดิน โดยการปรับระดับพื้นที่แปลงนา ให้ราบเรียบสม่ำเสมอ (Land leveling) และจัดรูปรวมแปลงนา (Land Consolidation) ให้เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำและการทำนา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การยกระดับคุณภาพผลผลิตและมาตรฐานสินค้าข้าว

(๑) เป้าประสงค์

๑) ผลผลิตข้าวเปลือกที่ชาวนาผลิตได้ มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีความปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลก

๒) ผู้ประกอบการโรงสีเป็นผู้นำ และเป็นศูนย์กลางการสีแปรสภาพข้าวที่ได้มาตรฐานของอาเซียน และเป็นที่ยอมรับของโลก

๓) ยกระดับมาตรฐานการค้าเพื่อไปสู่การยกระดับข้าวไทยและระบบการค้าข้าวไทย โดยการปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์และการให้บริการการส่งมอบให้เป็นที่ยอมรับและเป็นผู้นำของอาเซียน

(๒) เป้าหมาย

๑) ปริมาณข้าวเปลือกที่มีคุณภาพและปลอดภัยจากแปลงผลิตข้าวที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ปี ๒๕๖๔ ไม่น้อยกว่า ๑๐ ล้านตัน

๒) ข้าวสารที่วางจำหน่ายในท้องตลาดมีมาตรฐานการค้าและมาตรฐานความปลอดภัย GMP ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของปริมาณทั้งหมด ภายใน ๕ ปี

๓) ระบบการซื้อขายข้าวในประเทศและการส่งออกให้มีการซื้อขายข้าวตามมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ ของปริมาณการซื้อขายภายใน ๕ ปี

๔) ผู้บริโภคสามารถซื้อข้าวสารที่มีมาตรฐานการค้าและมาตรฐานความปลอดภัย มีราคาที่เป็นธรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของปริมาณที่วางจำหน่ายภายใน ๕ ปี

๕) ระบบการผลิตข้าวสาร (โรงสีและโรงปรับปรุง) ที่มีกำลังการผลิตมากกว่า ๖๐ตัน/ ๒๔ ชม. ต้องได้รับมาตรฐานความปลอดภัย GMP ครบทุกแห่งภายใน ๕ ปี

(๓) กลยุทธ์

๑) เร่งรัดส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพสูง

- เร่งรัดส่งเสริมให้ชาวนาปลูกข้าวที่ให้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพสูง ตรงตามความต้องการของตลาด โดยใช้พันธุ์ที่ผ่านการรับรองพันธุ์ของกรมการข้าว เช่น การผลิตข้าวหอมมะลิ ข้าวขาว ๑๐๐%

- ควบคุมไม่ให้ชาวนาปลูกข้าวโดยใช้พันธุ์ข้าวอายุสั้นที่ให้ข้าวสารคุณภาพต่ำ โดยภาครัฐออกประกาศไม่ให้ชาวนาปลูกข้าวโดยใช้พันธุ์ข้าวอายุสั้นที่ให้ข้าวสารคุณภาพต่ำ จำนวน ๑๘ พันธุ์ และขอความร่วมมือจากโรงสีไม่ให้รับซื้อผลผลิตข้าวเปลือกที่ปลูกมาจากข้าวอายุสั้นของชาวนา

๒) ส่งเสริม สนับสนุนการผลิตสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์เพื่อตลาดเฉพาะ

- ส่งเสริม สนับสนุนการผลิตสินค้าข้าวเพื่อตลาดเฉพาะ (Niche Market) เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI) ข้าวมูลค่าสูงเฉพาะถิ่น สร้างตราสินค้าข้าวและผลิตภัณฑ์ พร้อมสร้างตลาดรองรับควบคู่กันไป

- สนับสนุนโรงสีข้าวให้แก่ชุมชน เพื่อสีแปรสภาพข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวทั้งที่เป็นอาหารและไม่เป็นอาหาร และส่งเสริมการบรรจุภัณฑ์จากแหล่งผลิต

๓) ยกกระดับการผลิตข้าวให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบและรับรองคุณภาพข้าวและผลิตภัณฑ์

- ส่งเสริมให้ชาวนาผลิตข้าวให้มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐานการผลิต ได้แก่ Pre-GAP GAP GI และอินทรีย์ และปลอดภัยตัดแปรพันธุกรรม (Non-GMOs) รวมทั้งส่งเสริมโรงสีข้าวพัฒนาการผลิตให้ได้มาตรฐานการผลิตที่ดีสำหรับอาหาร (Good Manufacturing Practices)

- พัฒนาระบบการผลิตข้าวสารให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ลดการสูญเสียในขบวนการผลิต และสนับสนุนให้โรงสีและโรงปรับปรุงจัดทำมาตรฐาน GMP

- พัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการตรวจสอบคุณภาพข้าวให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

- นำระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) มาใช้แก้ไขปัญหาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค รวมทั้งให้มีการสร้างแรงจูงใจ (Incentive) ให้กับชาวนาที่ผลิตข้าวมีคุณภาพได้มาตรฐาน

- กำหนดมาตรฐานข้าวเปลือกเพื่อการค้าภายในประเทศ ทบทวนปรับปรุงมาตรฐานสินค้าข้าวสารที่กำหนดโดยกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้สอดคล้องกัน เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย จัดทำคู่มือและฝึกอบรมเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานข้าวให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

- พัฒนาระบบและเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบและรับรองคุณภาพข้าวและผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีศูนย์ปฏิบัติการตรวจสอบและรับรองคุณภาพข้าวที่ได้มาตรฐานเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว สามารถบริการได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง

๔) สร้างระบบการเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค

สร้างความเชื่อมโยงระหว่างชาวนา (ต้นน้ำ) โรงสีและผู้ประกอบการค้าข้าว และผู้จำหน่าย (กลางน้ำ) และผู้บริโภค (ปลายน้ำ) ในรูปแบบของการจัดการห่วงโซ่อุปทานร่วมกัน

๕) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์คุณค่าของข้าวและผลิตภัณฑ์

เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุก ผ่านช่องทางสื่อสารประชาสัมพันธ์ต่างๆ ทุกรูปแบบ ให้ผู้บริโภคเห็นถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของข้าวและผลิตภัณฑ์จากข้าว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการด้านโลจิสติกส์

(๑) เป้าประสงค์

ลดต้นทุนระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ ตลอดห่วงโซ่อุปทาน มีประสิทธิภาพดี และมีต้นทุนที่ลดลง

(๒) เป้าหมาย

ต้นทุนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ตลอดห่วงโซ่อุปทานข้าว ลดลงจากเดิมที่กำหนดไว้ เป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔ ภายใน ๕ ปี

(๓) กลยุทธ์

๑) พัฒนาบรรจุกฎเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อสะดวกในการจัดเก็บและขนถ่ายสินค้า

๒) ร่วมมือกับภาคเอกชนพัฒนาระบบการขนส่งทางราง และทางน้ำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างจริงจัง โดยศึกษาความพร้อมและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถานีบรรจุและแยกสินค้ากึ่ง (Inland Container Depot : ICD) เพิ่มขึ้น ๒-๓ แห่ง (ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคละ ๑ แห่ง) เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งจากทางถนนไปเป็นทางราง ลดต้นทุนและการแออัดของการขนส่งด้วยรถยนต์บรรทุก รวมทั้งการขนส่งทางน้ำ เพื่อบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการด้านคมนาคมขนส่งที่ตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้บริการทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนแก่พื้นที่ที่เกี่ยวข้อง สร้างความสามารถในการแข่งขันให้มีประสิทธิภาพ สะดวกรวดเร็ว

๓) เร่งรัดการพัฒนาาระบบขนส่งและโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพ ทำให้มีต้นทุนลดลง ตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง เพื่อให้ค่าใช้จ่ายต้นทุนโลจิสติกส์ที่ลดลงช่วยให้เกษตรกรขายข้าวเปลือกได้ราคาดีขึ้น โดยเผยแพร่ความรู้ ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และให้คำปรึกษาในการลดต้นทุน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาศักยภาพและสร้างความเป็นธรรมในระบบการค้าข้าว

(๑) เป้าประสงค์

๑) ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้าและการส่งออกข้าว ที่สามารถตอบสนองความต้องการในทุกกระดับคุณภาพและราคาในตลาดโลก

๒) เกษตรกร ผู้ประกอบการค้าข้าว ตลอดจนผู้บริโภคในห่วงโซ่อุปทานมีความเข้าใจในระบบการค้าเสรีที่อิงกลไกตลาด สามารถปรับตัวได้กับความผันผวนอันเป็นอิทธิพลจากสภาพการตลาดที่มีการแข่งขันและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

๓) ระบบการค้าข้าวมีการแข่งขันอย่างเสรี โดยรัฐเป็นผู้รักษาภาวะเป็ยบ และให้ความสนับสนุนการดำเนินการของกลไกตลาด โดยไม่มีผลเสียต่อตลาดในทุกรูปแบบ และให้สอดคล้องกับพันธกรณีการค้าระหว่างประเทศต่างๆ ด้วย

๔) เกษตรกรขายข้าวเปลือกได้ราคาที่เหมาะสม เป็นธรรม สอดคล้องกับปริมาณและคุณภาพข้าว

(๒) เป้าหมาย

- ๑) ปริมาณการระบายข้าวเพื่อการส่งออกไม่น้อยกว่าปีละ ๙ ล้านตัน
- ๒) ภาคเอกชนมีการแข่งขันที่อยู่บนความเท่าเทียม ไม่มีอำนาจเหนือตลาด หรือการให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษแก่ผู้ค้ารายใดรายหนึ่ง
- ๓) มีการจัดระบบโรงสีให้ครอบคลุมทั่วถึง สอดคล้องรองรับกับผลผลิตในแต่ละพื้นที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ภายใน ๕ ปี
- ๔) มีการจัดระบบการซื้อขายข้าวเพื่อสร้างความเป็นธรรมทั้งระบบภายใน ๓ ปี

(๓) กลยุทธ์

- ๑) รัฐสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลความต้องการข้าวทางด้านตลาดกับการผลิตให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยผู้ที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ถึงปลายน้ำ ให้มีการส่งเสริมการผลิตข้าวให้ตรงกับความต้องการของตลาด และให้มีการทำพันธสัญญา หรือข้อตกลงซื้อขายเพื่อเสริมความมั่นคงของเกษตรกร/วิสาหกิจชุมชน/สหกรณ์ในพื้นที่ที่มีความพร้อม
- ๒) การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบตลาดให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
- ๓) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีศูนย์กลางเพื่อเก็บสต็อกข้าว พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ชาวนาปรับปรุงหรือสร้างยุ้งฉางเพื่อเก็บสต็อก
- ๔) ส่งเสริมการทำสัญญาข้อตกลงระหว่างเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรกับผู้ประกอบการที่ใช้ข้าวเป็นวัตถุดิบ เช่น ผู้ส่งออก โรงสี โรงงานแปรรูป ผู้ค้าข้าวถุง และ Modern Trade
- ๕) ผลักดันการขยายตลาดส่งออกโดยจัดคณะผู้แทนภาครัฐและภาคเอกชนเดินทางไปเจรจาขยายตลาดและกระชับความสัมพันธ์ทางการค้าในตลาดต่างประเทศ ทั้งในรูปแบบรัฐบาลต่อรัฐบาล และเอกชนต่อเอกชน
- ๖) ส่งเสริมและพัฒนาาระบบตลาดกลางข้าวเปลือกและตลาดกลางประมุลข้าวสาร
- ๗) กำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษการค้าข้าวบริเวณชายแดน ที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือโรงสีในเขตภาคเดียวกัน เพื่อรวบรวม แปรรูป และส่งออกไปต่างประเทศ โดยมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อนมีการเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบที่กระทบต่อสภาพการค้าและการเปิดตลาด AEC และเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- ๘) ส่งเสริมการใช้ใบประทวนสินค้า (Warehouse Receipt) เป็นตราสารแทนการส่งมอบสินค้าจริง
- ๙) การปรับปรุงพระราชบัญญัติการค้าข้าว พ.ศ. ๒๔๘๙ และมาตรฐานข้าวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการค้าในปัจจุบันและข้อเท็จจริง เพื่อการค้าภายในประเทศและเพื่อการส่งออกให้อยู่บนฐานความเป็นจริงที่ปฏิบัติได้และเพื่อให้เกิดการแข่งขันได้
- ๑๐) จัดระบบโรงสีและตลาดกลางให้มีการกระจายและครอบคลุมให้เพียงพอในพื้นที่เพาะปลูกข้าวสำคัญตาม Zoning
- ๑๑) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานของการชั่ง การวัดความชื้นและสิ่งเจือปนและระบบตลาดข้าวให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

๑๒) กำกับดูแลแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในระบบการค้าข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งติดตามและประเมินผล แก้ไขปัญหาที่เกิดจากความไม่เป็นธรรมในระบบการค้าข้าว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๗ สร้างค่านิยมการบริโภคข้าว

(๑) เป้าประสงค์

ผู้บริโภคมีความมั่นใจ และตระหนักถึงคุณค่าของข้าวไทย รวมทั้งมีความรู้และเข้าใจถึงคุณประโยชน์ของข้าวแต่ละชนิดอย่างถ่องแท้ และมีข้าวหลากหลายชนิด สอดคล้องกับความต้องการในราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม

(๒) เป้าหมาย

การบริโภคข้าวมีปริมาณเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕ ภายใน ๕ ปี

(๓) กลยุทธ์

๑) รณรงค์ ปลุกฝัง สร้างค่านิยมการบริโภคข้าวไทย

๒) รวบรวมองค์ความรู้เรื่องข้าวและจัดให้มีระบบการเปิดเผยข้อมูลทั้งการผลิตและการค้าที่ภาครัฐมีอยู่ให้เป็นสาธารณะและเข้าถึงได้ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและกระตุ้นการบริโภคข้าวทั้งในประเทศและต่างประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตลาดข้าวลักษณะพิเศษ (Niche Market) เช่น ข้าวอินทรีย์ ข้าวที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) และข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง

๓) ผลิตและวางสื่อประชาสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ หรือจัดกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกับสมาคมผู้ค้าข้าวภาคเอกชน เพื่อรักษาตลาดเดิมและแสวงหาตลาดใหม่ทุกชนิดข้าว

๔) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์คุณภาพมาตรฐานข้าวไทยและข้าวหอมมะลิไทยให้เข้าถึงกลุ่มผู้นำเข้าผู้ซื้อ ผู้บริโภคทั้งในประเทศ และต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

๕) ขอความร่วมมือกับภาคการท่องเที่ยวประชาสัมพันธ์ให้ผู้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีโอกาสบริโภคข้าวคุณภาพดีของไทย และซื้อเป็นของฝากกลับประเทศ

๖) ถ่ายทอดและส่งผ่านค่านิยมการบริโภคข้าวไทยร่วมกับอาหารไทย ผ่านสื่อโทรทัศน์ และสนทนาการระหว่างประเทศ เช่น ภาพยนตร์ นักร้อง นักแสดง ผู้มีชื่อเสียง การท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่อง

๗) สนับสนุนสร้างโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๘ วิจัย พัฒนาและสร้างนวัตกรรมข้าว

(๑) เป้าประสงค์

๑) วิจัย พัฒนาและมีผลิตภัณฑ์นวัตกรรมข้าวที่เป็นสินค้าสร้างมูลค่าและทำตลาดได้จริง

๒) เกิดเครือข่ายการส่งเสริมและการบริหารจัดการนวัตกรรมของประเทศ

(๒) เป้าหมาย

๑) มีสถาบันการพาณิชย์ข้าวที่ทำหน้าที่ในการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมเกี่ยวกับข้าวมาพัฒนาต่อยอดในเชิงพาณิชย์ โดยประสานเชื่อมโยงหน่วยงานวิจัยและพัฒนาภาคธุรกิจเอกชน การอำนวยความสะดวกทางการค้าและแหล่งเงินทุนเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์จากข้าวที่มีมูลค่าเพิ่มสูงออกสู่ตลาด รวมถึงส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ทำการตลาด เพื่อให้เกิดความตระหนักในคุณค่าข้าวทั้งในเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของประเทศ และในเชิงคุณประโยชน์ต่อสุขภาพเพื่อกระตุ้นความนิยมในการบริโภคข้าวและผลิตภัณฑ์ข้าวทั้งในและต่างประเทศ

๒) ผลผลิตข้าวจำนวนไม่น้อยกว่าปีละ ๕% ของปริมาณที่ผลิตได้ทั้งหมด ถูกนำมาเข้าสู่กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการแปรรูปเป็นสินค้านวัตกรรมและผลิตภัณฑ์จากข้าว

๓) ได้พันธุ์ข้าวที่มีศักยภาพสูง ไม่น้อยกว่า ๘ พันธุ์

๔) ได้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ไม่น้อยกว่า ๑๐ เทคโนโลยี

(๓) กลยุทธ์

๑) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมข้าวให้มีทิศทางที่ชัดเจนและตอบโจทย์ความต้องการของตลาดหลักต้นนวัตกรรมและงานวิจัยในเรื่องข้าวให้เกิดการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมและพัฒนาเชิงพาณิชย์

๒) เร่งรัดการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าว เทคโนโลยี และเพิ่มศักยภาพการวิจัย

- ปรับปรุงพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูง คุณภาพดี ตรงตามความต้องการของตลาด โดยปรับปรุงพันธุ์ข้าวที่มีศักยภาพผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ข้าวไทยปัจจุบัน ได้แก่ พันธุ์ข้าวไม่ไวต่อช่วงแสงศักยภาพผลผลิต ๑,๕๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ พันธุ์ข้าวไวต่อช่วงแสงศักยภาพผลผลิต ๑,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ พันธุ์ข้าวลูกผสมที่ตอบสนองต่อปัจจัยการผลิตดี ให้ผลผลิตสูงกว่าพันธุ์ผสมอย่างน้อยร้อยละ ๒๐ พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับพื้นที่ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Smart Variety) พันธุ์ข้าวที่ต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูข้าวที่สำคัญเพื่อรักษาเสถียรภาพผลผลิต พันธุ์ข้าวหอมที่มีปริมาณอมิโลสปานกลาง ตรงตามความต้องการของตลาด ผลผลิตสูง ปลูกได้ทุกฤดู พันธุ์ข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง และพันธุ์ข้าวที่มีคุณสมบัติเฉพาะเพื่อการแปรรูปเป็นอาหารเสริมสุขภาพ เวชภัณฑ์ เวชสำอาง

- เร่งรัดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และรักษาเสถียรภาพการผลิตข้าว ในด้านต่างๆ ได้แก่ การใช้อัตราเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีที่เหมาะสมกับแต่ละวิธีการปลูก การผลิตและการกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว การจัดการดิน น้ำ และปุ๋ย ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน การลดการใช้สารเคมี การลดการสูญเสียในกระบวนการเก็บเกี่ยว การเก็บรักษาและการขนส่ง พัฒนาเครื่องต้นแบบเครื่องจักรกลการเกษตร และการผลิตข้าวเฉพาะพื้นที่

- เพิ่มศักยภาพการวิจัยและพัฒนาข้าว โดยการสร้างโจทย์การวิจัยจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อยอดงานวิจัยเชิงพาณิชย์ พัฒนางานวิจัยเชิงบูรณาการ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการวิจัย สร้างพันธมิตร การวิจัยและร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ สร้างนักวิจัยข้าวรุ่นใหม่ รวมทั้งเร่งรัดการจัดตั้งสถาบันด้านการพัฒนาข้าวแห่งชาติ ให้มีอัตรากำลังตามโครงสร้าง ครอบคลุมทุกสาขา สนับสนุนให้มีเครื่องมืออุปกรณ์การวิจัยที่ทันสมัยอย่างเพียงพอ เพื่อเป็นศูนย์กลางวิจัยข้าว ผลิตภัณฑ์ และพัฒนานักวิจัยในระดับโลก

๓) **วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม**

วิจัยและพัฒนาการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากข้าวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และผลิตภัณฑ์ที่ไม่ใช่อาหาร เช่น อาหารพร้อมทาน อาหารและเครื่องดื่มบำรุงสุขภาพ เครื่องสำอาง เวชภัณฑ์ สุรา รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ การผลิตพลังงานจากวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิตข้าว พัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อคงสภาพของผลิตภัณฑ์ข้าว และสะดวกในการจัดเก็บและขนถ่ายสินค้า

๔) **วิจัยภาวะเศรษฐกิจ สังคม ความต้องการของชาวนา และพัฒนารูปแบบการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชาวนา**

- วิจัยภาวะเศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรม ปัญหาและความต้องการของชาวนา ตามกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มชาวนาที่ผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนเอง กลุ่มชาวนาที่ผลิตเพื่อการค้า และกลุ่มชาวนาที่ผลิตทั้งเพื่อบริโภคในครัวเรือนเองและเพื่อการค้า กลุ่มชาวนาที่มีพื้นที่ปลูกขนาดเล็ก กลุ่มชาวนาที่มีพื้นที่ปลูกขนาดกลาง และกลุ่มชาวนาที่มีพื้นที่ปลูกขนาดใหญ่ เพื่อนำผลจากการวิจัยที่ได้ไปกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาชาวนาได้ถูกต้อง ตรงกับปัญหาและความต้องการของชาวนา

- วิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มสมรรถนะของชาวนาในการผลิตข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป

